

בתי המשפט

בש"א 2668/03
ת"א 5099/03

בית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

בעניין: E*TRADE Group Ins

Josua Levine

ע"י עו"ד א' פוזנר ושות'

המבקשים

(הנתבעים)

נ ג ד

קרדן טכנולוגיות בע"מ

ע"י ב"כ יוסי אברהם ושות'

המשיבה

(התובעת)

החלטה

בקשה לחקירת מצהירים במסגרת בקשה לביטול היתר המצאה וזאת באמצעות כינוס ועידה (VIDIEO-CONFERENCE).

כללי

1. בין לבין הסכים ב"כ המשיבה שהמצהיר עו"ד רוברט סביל ייחקר בדרך המבוקשת, דהיינו באמצעות כינוס ועידה.

נותרה, איפוא, שאלת חקירת המצהיר מר קריסטנסן מנהל התובעת, שלמעשה הוא בעל הדין בתיק הנדון, ואשר לטענת המבקשים הוא חושש להגיע לישראל לאור

בתי המשפט

**בש"א 2668/03
ת"א 5099/03**

בית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

הכרזת משרד החוץ האמריקאי מ-18/10/04, הממליץ לא להגיע לאזור עקב המצב הבטחוני, שצורפה לבקשה.

הצדדים מפנים לפסיקה בסוגיה זו, אך טרם אתייחס לעיקר טיעוניה של המשיבה אחזור על התפתחות הרעיון של ביצוע חקירה באמצעות כינוס ועידה, כפי שמתבטא בפסיקה, ובהחלטתי בבש"א (י-ם) 3070/03 **ויליאם ספיר נ. S.J.R ASSO ואח'** תק-מח 2003 (4), 161, אליה מתייחסים שני הצדדים.

המסגרת הנורמטיבית לדיון משפטי מחוץ לתחום שיפוטו של בית המשפט

2. הוראת הדין הבסיסית העוסקת בנושא זה הינה זו המצויה בסעיף 13(א) לפקודת הראיות תשל"א - 1971 (להלן: הפקודה) לפיה:

"לפי בקשת בעל דין המשפט אזרחי רשאי בית המשפט, אם נראה צורך בכך למען הצדק ולפי התנאים שהורה עליהם, לצוות שעד או כל אדם אחר ייחקר בתצהיר על-ידי אדם פלוני ובמקום פלוני שמחוץ לתחום שיפוטו של בית המשפט, ושרשאי בית המשפט ליתן הוראה בכל דבר הכרוך באותה חקירה, כפי שייראה סביר וצודק, ורשאי הוא להתיר לכל בעל דין להגיש את פרוטוקול העדות כראיה באותו משפט"

הוראת סעיף 13(א) לפקודה מאפשרת לנהל את הדיון מחוץ לתחום השיפוט של בית המשפט, וחוי"ל במשמע, ומותירה לבית המשפט שיקול דעת רחב כיצד יתבצע הליך שכזה.

בתי המשפט

בש"א 2668/03
ת"א 5099/03

בית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

ד"ר י' זוסמן בספרו "סדר הדין האזרחי" מהדורה שביעית ע' 470, מציין את הכללים שהתגבשו בפסיקה לפיהם יפעיל בית המשפט את שיקול דעתו בבואו להכריע בבקשה זו:

"(1) הבקשה צריך שתהא מוגשת בתום לב, ולא לשם השהיית הברור וסחיבתו. המבקש חייב להזדרז ולהגיש את בקשתו ללא שיהוי.
(2) על המבקש להראות, באמצעות התצהיר המצורף לבקשתו או בדרך אחרת, שיש בידי עדים למסור עדות שהינה רלוונטית לשאלות השנויות במחלוקת במשפט..
(3) על המבקש להראות "כי קיימת סיבה טובה, המונעת את בואם של העדים מחוץ לארץ והופעתם לחקירה בבית המשפט בישראל".

כללים אלה נסמכים על פסק הדין בע"א 84/51 בירד-קלינגהופר נ' בלוס פ"ד (1)

198, שם נאמר:

"אחדים מהתנאים אשר התובע חייב להוכיחם ושהיה בהם כדי להדריך את שיקול הדעת של השופט הדין בבקשה הם:
(1) כי פניית התובע לבית המשפט נעשתה בתום לב.
(2) כי יש בידי העדים, אשר התובע חפץ בגביית עדותם מחוץ לתחום השיפוט המקומי, למסור עדות שהינה רלוונטית לשאלות השנויות במחלוקת.
(3) וכי קיימת סיבה טובה, המונעת את בואם של העדים מחוץ לארץ והופעתם לחקירה בבית משפט בישראל".

3. אכן חלף יובל וההתפתחות הטכנולוגית נסקה לגבהים שאיש לא חזה אז, לרבות את האפשרות של כינוס-וידאו אשר זוכה להתעניינות גוברת והולכת, ובעקבותיה גם לויכוח בתוך הקהילייה המשפטית, בפן העקרוני בהתייחס לדיני הראיות, ולצד שמרנות טבעית.

בתי המשפט

בית המשפט המחוזי בירושלים

**בש"א 2668/03
ת"א 5099/03**

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

מצד אחד, שימוש יתר בכלי זה יהפוך את הדיון המשפטי לטכני-דיגיטלי, בו יעלם גורם ההתרשמות הבלתי אמצעית של השופט מהעדים. מאידך גיסא, השימוש בכלי זה יכול לחסוך בזמן ואמצעים, לייעל ולזרז את הדיונים.

ניתן לומר כי יש חסידים לגישה השמרנית ויש חרדים לגישה הליברלית, כאשר כל אסכולה סומכת על נימוקים, בחלקם שונים ובחלקם זהים, כשניתנת להם פרשנות שונה.

סקירת הסוגיה נעשתה ע"י חברתי, כב' השופטת מיכאלה שידלובסקי-אור, בבש"א 3742/02 (ת"א 03426/01) מחוזי (י-ם) שניתנה ביום 3.7.03 (טרם פורסם), ובין היתר מפנה היא לדברי ד"ר ש. לוי "תורת הפרוצדורה האזרחית, מבוא ועקרונות יסוד" סיגא, 1999, שם בע' 115:

"הפרשנות המחמירה של סעיף 13 לפקודת הראיות חייבת להשתנות. האמצעים הטכניים הקיימים כיום מאפשרים הקלטת העדות בעזרת מיכשור של וידאו ואמצעים אלקטרוניים אחרים, שיוכלו לתת תמונה, פחות או יותר ברורה, על מהימנותו של עד, שאפילו חקירתו בחקירה שכנגד הוקלטה. השיקול שגביית העדות בחו"ל תמנע מהשופט התרשמות ישירה מהעדות פחת בהרבה מחשיבותו..."
(ש. לוי "תורת הפרוצדורה האזרחית, מבוא ועקרונות יסוד" 1000 עמ' 115).

חיזוק לפרשנות זו מוצאת חברתי בדברי כב' השופטת ד' דורנר ברע"א 3005/02 P.L.C. SMITHKLINE BEECHAM נ' אוניפארם בע"מ ואח' (לא פורסם). (להלן "פרשת אוניפארם", הסבורה שמקור הסמכות להשמעת עד בדרך של כינוס וידאו מצוי בסעיף 13 (א) לפקודה:

"מטעם זה, אני סבורה כי גם אם ניתן לראות סעיף 13 לפקודת הראיות מקור חוקי להשמעת עדות בדרך של כינוס-וידאו, אין

בתי המשפט

בש"א 2668/03
ת"א 5099/03

בית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

לקבל את הבקשה שבפניי, וזאת על-מנת שלא לעודד או להצדיק הימנעותם של עדים מלהגיע לישראל. מתן לגיטימציה לגישה מעין זו על-ידי בית-משפט ישראלי, יש בה כדי לפגוע במאמץ הגדול המושקע מידי יום בשמירת הנורמליזציה בארץ, על אף ולמרות אירועי הטרור והדבר אף עלול להשליך באופן מקיף, גורף ובלתי רצוי על סדרי הדין במספר לא מבוטל של הליכים, בהם מעורבים גורמי חוץ ועדים מטעמים". (שם, עמ' 2).

4. גם בערכאות הדיוניות הגישות שונות. כך למשל כב' השופט ד' בר-אופיר דחה בקשה לעריכת חקירת יכולת של חייב בהוצל"פ (בר"ע 2091/02 חדד נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ) (18.9.02) (טרם פורסם), ולעומת זאת כב' השופטת צ' ברוך אפשרה העדה בדרך זאת (ראה בש"א 11211/02 Credit Suisse נ' לויטן (מיום 8.7.02) (טרם פורסם)).

יש להבין את חששם של אלה הגורסים כי פתיחת פתח לשימוש בכינוס וידאו יפרוץ את כל הסכרים. היום, מרבית המקרים מנומקים ב"עומס עבודה ופרק זמן ארוך להמצאות מחוץ לעבודה" וכן "בחשש בשל המצב הביטחוני" ומחר יבואו בקשות בנימוקים שונים (ראה גם ה"פ 189/03 New Hampshire Insurance Co נ' בתי זיקוק לנפט בע"מ (מיום 9.10.03) שם כב' השופטת ה' גריסטל דחתה הבקשה לכינוס ועידה).

5. אך נשוב להתפתחות הפסיקה בנדון. פסק דין בפרשת אוניפארם ניתן ביום 30.6.2002. מספר חודשים מאוחר יותר יצאה החלטה מלפני כב' שופט בית משפט העליון ד"ר א' גרוניס ברע"א 6635/02 סופר פלסטון נ' Societe Nouvelle Chimie Industrielle (טרם פורסם) אשר ניתנה ביום 6.10.02.

בתי המשפט

בש"א 2668/03
ת"א 5099/03

בית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

כב' השופט גרוניס דן בערעור על החלטת כב' השופטת ע' צ'רניאק, שהסתמכה על פרשת אוניפארם בגילגוליה השונים, ואיפשרה עריכת כינוס-וידאו. אף באותה פרשה סרוב העדים לבוא ארצה להעיד נסמכה על המצב הביטחוני בארץ והיה זה סמוך לאחר הפיגוע הקטלני במלון פארק בנתניה. הואיל ומאז הפיגוע ועד לדיון בבר"ע (שנדונה כערעור) חלפה תקופה ובינתיים השתנה המצב, קובע כב' השופט א' גרוניס:

"... אף בתצהירו של מר בואסיו שתמך בבקשה, נאמר שהוא נכון לבוא לישראל, אלא שהפיגוע בנתניה הביא לשינוי בעמדתו. מסתבר, אם כן כי הבקשה שהוגשה לבית משפט קמא הייתה תלויה זמן ונסיבות. משנשתנו הנסיבות לטובה, אין סיבה שעדותו של מר בואסיו לא תשמע בדרך הרגילה, היינו על דרך נוכחות פיזית בבית המשפט".

חלפו מספר חודשים מיום מתן החלטת כב' השופט גרוניס, והנה שבה כב' השופטת ד' דורנר ודנה במקרה נוסף בסוגיה זו (רע"א 10923/02 רות שניידר נ' Bayerische Landsbank (טרם פורסם) (ניתנה ביום 27.2.03) (להלן: "פרשת שניידר"). נאמנה לשיטתה בפרשת אוניפארם, המאוזכרת בהחלטתה, שבה וקובעת כב' השופטת דורנר כדלקמן:

"לאחר שעיינתי בטענות הצדדים, הגעתי לכלל דעה כי יש לדחות את הבקשה למתן רשות ערעור. שכן, לא מצאתי כי טענות המבקשת מגלות עילה המצדיקה התערבות בהחלטתו הדיונית של בית-המשפט המחוזי להורות על חקירת המצהיר באמצעות כינוס וידאו, וזאת לנוכח המצב הביטחוני שורר בישראל, הוראות הביטחון שהוצאו בעטיו על-ידי ממשלת גרמניה ועל-ידי הבנק, וההתפתחות הטכנולוגית בתחום המאפשרת את התרשמותו הישירה של בית-המשפט מן העדות, והמונעת פגיעה בזכויותיה של המבקשת".

בתי המשפט

**בש"א 2668/03
ת"א 5099/03**

בית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

הפרשנות הראויה לסעיף 13(א) לפקודה:

6. בפרשת אוניפארם בערכאה הדיונית (כב' השופטת א. חיות ת"א 2471/00) נאמר:

**"מסירת עדות באמצעות כינוס וידאו טרם הוסדרה בדיון
הישראלי, ככל שהדבר נוגע להליך אזרחי..."**

עם כל הכבוד, נראה לי כי סעיף 13(א) מאפשר זאת חרף שבעת שחוקק כלי זה לא היה בנמצא כינוס וידאו, שהרי יש להתאים את הכלים החדשים שנוצרים חדשות לבקרים.

עמד על כך כב' השופט זילברג בבג"צ 226/68 חוגים לאומיים אגודה ישומה נ' שר
המשטרה, פ"ד כד(2) 158, 141:

**"לכל חוק וחוק יש מציאות מסוימת, ועם השתנותה היסודית
משתנה מאליו גם החוק".**

כב' הנשיא ברק רואה במתן פירוש חדש להוראת חוק את תפקידו הקלאסי של בית
המשפט. בדונו בפרשנות לתקנה 29 לתקנות סד"א ומוסיף כב' הנשיא:

**"... בכך הוא מגשים את אחד מתפקידיו העיקריים במשטר
הדמוקרטי שענינו גישור על הפער בין המשפט לחיים. המקרה
שלפנינו הוא דוגמא פשוטה למצבים רבים בהם כלי ישן אינו
מתאים עוד למציאות החדשה, ויש ליתן לו מובן חדש כדי
להתמודד עם הצרכים החדשים".
(רע"א 3126/00 מדינת ישראל נ' א.ש.ת. ניהול פרויקטים וכח
אדם בע"מ).**

מן הכלל אל הפרט:

7. במקרה הנדון מבוקש להעיד כך את מר קריסטנסן שהוא למעשה בעל דין.

בתי המשפט

**בש"א 2668/03
ת"א 5099/03**

בית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

השאלה הינה האם סירובו להגיע לישראל מצדיק להיעתר לבקשה בנימוק שלא לגרום עוול למבקש, וליתן לו "יומו בבית המשפט" ע"י אפשרות להעידו, אל מול העיקרון שהעדת עדים באולם בית המשפט עדיפה, לאור ההנחה שמורא הדין ועצם המעמד, מסייע לחקר האמת ולהתרשמות בלתי אמצעית מהעד.

גם לאחר שעברנו את משוכת סעיף 13(א) לפקודה, עדיין נותרה השאלה באילו מקרים להיעתר לבקשה מעין זו.

בפרשת **גהל** (רע"א 4649/92 **פשמ"ג נ' זורח ועדנה גהל**, פ"ד מז(1) 564), השאלה שבמחלוקת היתה מצב בריאותו של המערער, ואילו במקרים רבים שנסקרו לעיל, לרבות המקרה הנדון, הסירוב לבוא ארצה היה בגין המצב הביטחוני או הנזק הכלכלי שייגרם לעדים.

אשר למצב הביטחוני, נראתה לי, גישתה של כב' השופטת **א' חיות** בפרשת אוניפארם בערכאה הדיונית (חרף שהבקשה נדחתה) לפיה:

"אין לקבל את הבקשה שבפניי, וזאת על מנת שלא לעודד או להצדיק המנעותם של עדים להגיע לישראל. מתן לגיטימציה לגישה מעיין זו על ידי בית משפט ישראלי, יש בה כדי לפגוע במאמץ הגדול המושקע מידי יום בשמירת הנורמליזציה בארץ".
(לנימוק זה מסכימה אף כב' השופטת דורנר בפרשת אוניפארם בשלב הערעור).

8. עולה איפוא כי יש צורך, במשפט אזרחי, בחידוד השאלה שעל המדוכה, ולשקול האם יש לראות בהעדת עד בכינוס ועידה ככל ראייה המובאת על ידי בעל דין, ולהתייחס למשקלה של העדות, תהא הסיבה לאי יכולתו של העד להגיע ארצה אשר תהא. (גילו של

בתי המשפט

בית המשפט המחוזי בירושלים

**בש"א 2668/03
ת"א 5099/03**

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

העד, מצב בריאותו (פרשת גהל), בזבוז זמנו; חשש של עד להגיע לארץ מסיבות שונות (פרשת גהל) מזג אוויר, מצב ביטחוני וכיו"ב.

נראה כי הגישה בפרשת שניידר נוטה לכיוון זה, כעולה מדברי כב' השופטת ד' דורנר:

**"... וההתפתחות הטכנולוגית בתחום המאפשרת את התרשמותו
הישירה של בית המשפט מן העדות, והמונעת פגיעה בזכויותיה
של המבקשת" (שם, ע' 2).**

ב"כ המבקשים מסתמך על החלטת כב' הרשם א. שילה בבש"א 3116/03 (ת"א) ליידרסדורף הרלינג נ' עמותת בית חיל האוויר (לא פורסם). אף שם נעתר בית המשפט והורה על חקירה בכינוס ועידה בבקשה להיתר המצאה כתב תביעה לחו"ל.

עו"ד גרוס, ב"כ המבקשים, רואה בכך פתח רחב לקיום כינוס ועידה בסוג זה של בקשות, ואילו עו"ד מושביץ, ב"כ המשיבה, סבור שנסיונות המקרה שם שונות. כן טוען עו"ד מושביץ שגם בהחלטתי בעניין ספייר נעשתה הבחנה בין בעל דין ובין עדים אחרים.

לאחר שקיימתי באותו עניין את הדיון באמצעות כינוס ועידה, מגיע אני למסקנה כי אכן מדובר בכלי בהחלט יעיל ומועיל, גם אם אינו "המקור".

גם כב' השופט א. שילה, סייג את החקירה בנושא מסויים, אולם סבור אני, כי לצורך בקשות כגון דא, כשהעדויות הינה מצומצמת יחסית לעומת עדות של עד מרכזי, במשפט עצמו, הרי ניתן להתירה גם כאשר מדובר במנהל או בבעל הדין עצמו, שכן לא חשיבות הנושא שעל הפרק תכריע, אלא אופי העדות ומורכבותה, הצורך להעזר בעת החקירה הנגדית במסמכים וכיו"ב.

בשלב שני אשקול, בין היתר, אם משקלן של העדויות שנגבו בדרך זו.

בתי המשפט

בית המשפט המחוזי בירושלים

בש"א 2668/03
ת"א 5099/03

בפני: כבוד השופט יוסף שפירא

לפיכך אני מתיר את חקירת שני המצהירים באמצעות כינוס ועידה.

הדיון יתקיים באחד מהימים ג', ד', ה', בשבוע, בשעה 17:00, המתאים לשעון ארה"ב, והצדדים יתאמו את המועד במהלך חודש זה את הסידורים הטכניים, ויודיעוני על תאריך מוסכם.

המזכירות תעביר העתק מההחלטה לצדדים.

ניתנה היום כ"ד בחשון, תשס"ה (8 בנובמבר 2004) בהעדר הצדדים.

יוסף שפירא - רשם